

GROBLA (195) *sb f*

o jasne, a pochylone.

sg *N* groblã (26). ◊ *G* grobléj (51), grobli (5), groble (1) *SarnStat*; -i *LibMal* (4); -éj :-i *Mącz* (1:1); ~ -éj (41), -ej (4) *Strum* (41 : 1), -(e)j (9). ◊ *D* grobli (1). ◊ *A* groblą (52). ◊ *I* groblą (11). ◊ *L* grobli (20), grobléj *Strum* (2). ◊ *pl N* groble (1). ◊ *G* grobli *SarnStat* (2), grob(e)l (4) *SkarŻyw*. ◊ *A* groble (15). ◊ *I* groblami (5). ◊ *L* grobl(a)ch (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Wał ziemny wzdłuż lub w poprzek zbiornika wodnego, mający na celu spiętrzenie wody lub zabezpieczenie przed jej wylaniem; także szaniec; *agger Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; choma Calep, Cn; aggestum, grumus, moles Cn* (175) : Iako ia to vyem isch slachatni Mikolai nyepzekopal groblei. *ZapWar* 1518 nr 2237, 1512 nr 2141, nr 2142, 1518 nr 2237, 1526 nr 2454, 1545 nr 2633, 1549 nr 2661; *Agger. Ein gefchut fur ein bolwerck. Grobla. Murm* 21; *Mymer¹* 5v; *BartBydg* 6b; Ale Gofcznicze rozliczne po Wolinyu zmyała do Myała, tak kv polsće iako kv Lithwe y zmythi okrom thego sza yako wodne tak na Grobliach etc kvpczom y prafołom *MetKor* 59/280v, 57/119v; *MiechGlab* 72; wzywafchi gi nyofł z zyemye sprzerzczonym Nyklyem afch kv yedney grobly, ktorą nyebofzick pan poznanfky budował. *LibMal* 1553/176v, 1545/105; *RejFig* Ee2v; polękli fie Kánibałowie/ fkakáli do wody iáko záby z grobley *BielKron* 444, 147, 179, 265, 315v, 348; *Aggero, Podnośzę grobli/ náfyputyę. Mącz* 5d, 30c, 132c, 180d, 422d; *Bywáią Groble/ wyżfzé niż dzieśięć łokci Strum* Ev; *Wfzakóz* pofpolicie Grundfeft małz dáć czynić frzodkiem Grobléy. A kiedy pod máłą groblą/ dofyć go wzgláb dwa łokciá/ á ná fzerz trzy łokcie. *Strum* E3; A tego czáfu kiedy wiátry wftána/ y flagá ná Stáwie/ tedy wielką fzkodę czynią w Grobléy ónymi dźiurámi. *Strum* H2; czás kiedy fye wodá z Groblámi równa. *Strum* Q4, D2, D2v [2 r.], D3 [3 r.], D3v [6 r.], D4 [3 r.] (96); *StryjKron* 26 [2 r.]; *Calep* 190a; *GostGosp* 60, 144; á ofáték groble y z moftem niech zoftanie przez záfarcia ták we dnie iáko w nocy zá gofćiniec pofpolity *SarnStat* 1070, 975, 1044, 1184; Ieden z ich trzech ná fzyię iák nárožen wtykał/ Y ták z nimi po grobli do fwoich wymykał. *KmitaSpit* C5; *KlonFlis* G3, G3v [2 r.].

W charakterystycznych połączeniach: grobla celna, nowa (2), *uczyniona; groblą budować* (4), *przekopać, robić* (2), *rozkopać, (u)czynić (poczynić)* (6); *przelewać przez groblą; grobli budowanie, (u)czynienie* (2), *wylanie*.

Zwroty: »groblą (prze)rwać; grobla pocznie się rwać; przerwanie groblej« = restagnatio Mącz (2; 1; 1); *Mącz* 411d; ále iefzcze wiefzy ftrách y fzkodę morze vczyniło w Holándryey/ gdy groble wodá przerwála á wflytko pokáziła *BielKron* 209; *Strum* Mv; tego potym kilká wfi nie záprawi/ gdy nagła rzecz przypádnie/ á pocznie fie grobla rwáć. *GostGosp* 60.

»groblą (u)sypać (*a. (na)suć, a. usuć*); *grobla usypana; sypanie grobli« = effundere aggerem PolAnt* [szyk zmienny] (20; 1; 1): A iżby był przyftęp do wyfpu na zachod flończa wfi[p]ali groblą z ziemie na czáfá milę iakoby moft *MiechGlab* 72; Y pádlá wrozká ná práwą ftronę na Ieruzálem/ [...] áby náfuł groblą/ áby budował Káfthellá (álbo wieże). *Leop Ez* 21/22; *BielKron* 9v, 314v; *BielSat* M4v; *BielSpr* 62v, 63v; *BudBib Ez* 4/2, 21/27, 26/8; *Strum* D3 [2 r.], E2v, E3, F, N2, N3v, Ov; *SkarŻyw* 258; *StryjKron* 427; *BielSjem* 35; *SarnStat* 520.

Szeregi: »brzeg i grobla« (4): á część ziemie ołufzył/ rofkázuiąc gornym morfkim wodom/ áby brzegow y grobel fwyh/ z miékkiego y níkkiego pialku wfpányh/ nie mijály *SkarŻyw* 258.

»grobla, (albo, i) przekop« (3): *UstPraw* D; *BielKron* 375; Chłopi tułaiący fie [...] áby przez wrząd mieyfki byli imáni y zátzymáni: á potym okowáni niech będą obrócáni ku czynieniú grobli/ y przekopów [*ad faciendos aggeres et fossas JanStat* 1094] mieyfkich *SarnStat* 520.

»grobla i row« (1): Ktemu niechby łobie groble y rowy [*aggeres item fossaque*] czynili/ przez ktoreby íkakáli *ModrzBaz* 110v.

»grobla, (albo) szaniec« [*szyk 1 : 1*] (2): *BielKron* 251; *Iacere aggerem*, Szańce álbo groblą wczyniú. *Mącz* 161c.

»grobla, (albo, i) wał« (5): *Mącz* 5d; *Strum* Ev; Trzy teź groble y wály wfypał *StryjKron* 427; *Calep* 43a; *SarnStat* 520.

W przen (4) : pán Iefus Chriřtus/ fwoię krew i śmierć/ iako zasłone wyciągá/ i przeciwko wielkiem boży pomřty wałum iakoby groblą zařtawiá/ aby ludzie miřerni/ nie byli prze wielkość grzechow załani. Ktoráto groblą za ktorám mogł być przeřpieczen/ řborzyłem iá łám iako by rękoma włádnemi/ gdym się Chriřtuła i iego řwiátości odprzysiákl *MurzHist* Lv; *SzarzRyt* B2v.

Wyrażenie: »grobla przerwana« (1): řtąd widzę/ że okrutné morze ciężkie⁸⁰ gniewu iego [*Chryřtusa*] wřzytki fwoie wiry i náwałności na moię głowę byřtrze toczy/ i řtąd tefz wód tak wielka moc/ ařz do duřze moiei przyřzła/ A tořz iefř groblá odemnie przerwana [...] To iefř gdym wtracił przyczyné Chriřtułowę *MurzHist* Lv.

2. Zestawienie w funkcji n-loc: »Nowa Grobla« (20) : Woydzieh Zopathowa rzeczoni drab zeznal yřch přfenyche zwozow wiřřipowal lyathofř powyelkyey noczy na Nowey grobly *LibMal* 1544/77v, 1543/76, 1544/92v, 1545/106v, 1546/115, 1547/127 (20).

Synonimy: 1. szaniec, wał.

Cf GROBLICA